

El risc i la incertesa de votar 'no'

El camí cap a la independència és viscut amb molta passió. No és que tot es redueixi a pura sentimentalitat, com de tant en tant hi ha qui ho suggereix, amb un mal dissimulat menyspreu. Hi ha hagut un gran esforç d'argumentació sobre què ens hi ha portat i els avantatges de tot tipus que s'aconseguirien amb la secessió. Des d'un ús més social dels impostos que s'obtenen de la riquesa que crea l'economia catalana fins a una més gran qualitat democràtica o unes millors garanties per al desenvolupament de la cultura catalana, siguin quins siguin els contorns que s'hi vulguin dibuixar. Però sí, el desafiament és tan gran i els obstacles tan enormes que si a totes les raons no s'hi afegís un fort sentiment de dignitat expressada amb un cert punt d'èpica les forces flaquejarien.

ARA BÉ, la pregunta és si també s'analitzen científicament les condicions necessàries per guanyar el referèndum. I és que l'economia, la psicologia i la sociologia fa temps que estudien els mecanismes de presa de decisió en situacions de canvi per tal de poder fer previsions sobre el comportament individual i col·lectiu. Ara mateix tinc davant meu un vell número del *Journal of Risk and Uncertainty*, del 1988, amb un interessant article de William Samuelson i Richard Zeckhauser de les universitats de Boston i Harvard. Es titula *Status quo bias in decision making*. És a dir, analitza el biaix a favor de l'*statu quo* en la presa de decisions. I s'hi estudia la desmesurada propensió a no voler canviar en situacions de risc o d'incertesa.

EL CAS ÉS que la presa de decisions racionals –i votar a favor de la independència ho és– sol quedar condicionada per percepcions cognitives errònies que afavoreixen un biaix conservador contra el canvi. Entre d'altres, hi ha l'aversion a la pèrdua (*loss aversion*), que exagera més les pèrdues que els guanys. O l'ancoratge (*anchoring*), que sobrevalora allò que ja es té per damunt de qualsevol alternativa. També hi ha els costos irrecuperables (*sunk costs*) com els d'haver format part d'Espanya però que segueixen pesant en les decisions futures com si fossin recuperables (pensem en el cas

FRANCESC MELCION

.....
La base social
només es
mantindrà
–i potser
s'ampliarà–
si es combat
el biaix que
existeix a favor
de l'*'statu quo'*

de les pensions). També parla de com es volen esquivar les lamentacions per decisions passades errònies (*regret avoidances*) –com haver estat un autonomista convençut–, un fet que s'afegeix a la teoria de l'autopercepció (*self-perception theory*), que fa que percebem velles eleccions forçades –haver votat a favor de la Constitució del 1978– com si fossin apropiades. I, esclar, hi ha l'aversion al risc (*risk aversion*), de la qual ja he escrit altres vegades. I tot això, ara mateix, hauria de ser objecte de preocupació i estudi.

SÉ QUE la força del convenciment de la lluita a favor de la independència fa pensar que és amb una bona informació que s'aconseguirà una decisió racional favorable. I que amb bons arguments s'ampliarà la base social. Però la base social només es mantindrà –i potser s'ampliarà– si es combat el biaix a favor de

l'*statu quo* que és propi de totes les decisions que s'han de prendre en un marc de risc i incertesa, com és el cas de la independència.

PER AIXÒ és important minimitzar els riscos i la incertesa. I no és bo mostrar actituds agressives que els facin créixer. És convenient que tothom sàpiga que l'endemà de guanyar el referèndum, i del dia que es declari la independència, ens seguirem llevant a la mateixa hora, portarem les criatures a l'escola, anirem a treballar, les botigues obriran, veurem sèries televisives i els hospitals faran la seva feina. Les millores seran progressives i ràpides. I al cap de cinc anys ens farem creus de no haver estat capaços de fer-ho abans. Ens riurem, alliberats, de les pors que havíem tingut. I, sobretot, ens adonarem que els pitjors riscos i incerteses haurien vingut de no haver-nos independitzat.